

veblive at være i Folketirken. Jeg tror altsaa, at man gjør dem Uret. Der er, tror jeg, en af to Veie at komme ud af dette Forhold paa. Enten maa man holde sig til det nu Bestaaende, at Folketirkens Præster ere forpligtede til at rette sig efter Statens Love, forsaavidt de ville være Præster i Folketirken — ere de misfornøiede med Tingene, som de nu ere, saa maa de virke til at faae Statens Love i saa Henseende forandrede — eller, hvis man ikke vil gaa den Veie, saa maa man gaa meget videre og gennemføre, at det borgerlige Ægtefæb bliver noget Almindeligt og sælles for Alle, saa at det ikke fremtræder som et særligt Variastempel, som man sætter paa dem, der blive henviste til borgerlig Vielse istedetfor kirkelig. Men, naar man kommer ind paa dette Spørgsmaal om borgerlig Vielse, er jeg ogsaa her enig med det ærede Medlem for Veile Amts 3die Valgkreds (Th. Nielsen) i, at der ikke er rigtig Mening i at stille det hen som Noget, der vilkaarlig kan vælges, som man vil det ene eller det Andet. Nei, saa er den eneste Konsekvens efter min Mening — og der er jeg endnu paa det samme Punkt, som jeg befandt mig paa i Kirkekommissionen for et Decennium siden — at fige: Statens Fordringer tilfredsstilles ved borgerlig Vielse. De, der ville underkaste sig Kirkens Bud i denne Henseende, følge saa Kirkens Regler og de faae tillige en kirkelig Vielse. Naar Forholdene blive ordnede saaledes, kan Staten faae, hvad der tilkommer Staten, og Kirken faae, hvad der tilkommer den, og saa kan Kirken, naar den finder det anstødeligt at give den kirkelige Vielse, naar ikke de og de Betingelser ere tilstede, gjøre hvad den vil, men saalange man kun kender een Form for den Institutions Indstiftelse, som har saa stor Betydning ogsaa i Retslivet, nemlig Ægtefæbet, og denne Form er den kirkelige Vielse, kan den ikke henvises til en Afgjørelse af de enkelte kirkelige Tjenere, om de ville efter deres Forgodtbefindende gjøre det muligt at indstifte denne Institution, naar de Paagjældende efter Statens Love ere berettigede til at indtræde i Ægtefæbet.

Berg: Den sidste Udvæi, som den ærede sidste Læser foreslog til Ordningen af det Forhold, dette Forslag vedrører, og som jeg antager, er hans principale Standpunkt, er jeg fuldstændig enig i. Jeg er aldeles enig i, at en Plissen paa det Bestaaende ikke kan føre til en Løsning af Spørgsmaalet, som vi nu, efter at have havt Grundloven i 32 Aar, bør have, men at vi maa komme til, at Staten fastsætter den borgerlige Indstiftelse af Ægtefæbet som det, Staten forlanger, og ikke Andet. Jeg kan altsaa i den Henseende tiltræde det ærede Medlems Udtalelser, og jeg beklager meget, at dette ærede Medlem, der i nogle Aar, efter at Kirkekommissionen var nedsat, har været Medlem af Hs. Majestæts Regje-

ring, ikke har været istand til at formaa sine Kolleger til at tage den Opgave paa den Maade, at de søgte at gennemføre den, thi det synes jo næsten, som om vi for hvert Decennium, vi skride frem fra 1849, blive mere og mere reaktionære navnlig paa det religiøse Omraade. I den Henseende skal jeg henvise til det Foredrag, vi hørte af den første Læser efter den ærede Forslagsstiller, nemlig det ærede Medlem fra Leire (Holstein-Ledreborg). Han hævdede med en Styrke, som jeg vil indrømme, at hans Trosvæller have i en Ufeilbarligheds Tilflugt, som vi Andre mangle, hvorledes denne Sag skulde tages, og jeg forstaa særdeles vel, at, naar man først har et saadant Holdpunkt i religiøs Henseende, som han og hans Meningsvæller have, kan man ogsaa erklære sig med en vis Myndighed over et saadant Forslag, og da i Serdeleshed ogsaa, saavidt jeg kan se, tiltræde det første Punktum, fordi det vistnok fuldkommen stemmer med den Lære, han selv beskænder sig til. Men at vi nu 31 Aar efter, at gamle Grundtvigs Røst, støttet af Spandet, eller omvendt har lydt for Ordningen af dette Forhold vel paa samme Maade, som nu det ærede Medlem for Viborg Amts 2den Valgkreds (Klein) har foreslaaet det ordnet, skulle høre en saadan Udtalelse i det danske Folkething, uden at Spørgsmaalet er bragt synderlig videre, forekommer mig dog at vidne om, hvorledes Reaktionen er tagen til paa det religiøse Omraade. Jeg vilde ønske, at Præsterne vilde erkende, at Folketirke og Kirke ere to, ialtsald i mange Maader høist forskellige Ting, at Folketirken er en borgerlig Indretning, der gjør sin Tjener, Præsten, til Statsembedsmand, og kun, forsaavidt den borgerlige Lov tillader det, eller giver ham den fornødne Frihed dertil, til Kirkens Embedsmand i høiere Forstand. Jeg vilde ønske, at de vilde gjøre dette klart saaledes, at de vilde se, at kommer der Konfliktsspørgsmaal tilstede mellem Statens Love og deres Samvittighed, have de ikke nogen Ret til at kræve sig fritagne for Lovens Pligter og dog fremdeles nyde alle Lovens Rettigheder, men kun Valget imellem enten at underkaste sig, og jeg vilde ønske, at Ingen vil gjøre det, naar han i Virkeligheden er Kirkens Tjener, eller ogsaa at forlade den borgerlige Institution og give sig ud for at stifte en Frimenighed, hvor han selv kan vælge sine Love. Det Krav, der derfor stilles i Samvittighedsfrihedens Navn fra Præsternes Side indenfor Folketirken, kan ikke møde os ligesom et bydende Magtsprog, thi man maa svare dem tilbage igjen: Ere I misfornøiede med Eders Stilling, maa I løse Eder fra Opgaven. Jeg vil indrømme, at for Mange maa det forekomme underligt at se, at en Mand først kan udtale sig imod overensstemmende med sin Samvittighed at foretage en Handling, som Folketirkens Love forlange, og dog vedblive at foretage denne Handling i sit Embede. Der maa, forekommer det mig,